

POVRATNI OSEBNI ZAIMKI

V učnem listu »Osebni zaimki v slovenščini« smo spoznali **osebne zaimke** za vse tri osebe in vsa tri števila. Spoznali smo, da imajo zaimki različne oblike: **naglasne** oz. daljše oblike, **naslonske** oz. krajše oblike in **navezne**, ki jih tvorimo s predlogi. Poglejmo si par primerov.

*Mama je Jureta videla v ogledalu. = Mama **ga** je videla v ogledalu.*

*Mojca se pogovarja s prijateljicami. = Mojca se pogovarja z **njimi**.*

*Miha ni prepoznal tete. = Miha **je** ni prepoznal.*

Z osebnimi zaimki torej **nadomeščamo osebe**. V drugem, tretjem in četrtem sklonu najpogosteje uporabljamo krajšo, naslonsko obliko zaimka. Zaimkom lahko določimo **spol**, **sklon** in **število**; tako kot samostalniku.

Posebna vrsta osebnih zaimkov so **povratni osebni zaimki**. Uporabljamo jih takrat, ko sta **osebek** in **predmet ista oseba**. Poglejmo si nekaj primerov.

*Mama **se** je videla v ogledalu.*

*Mojca se pogovarja s **seboj**.*

*Miha **se** ni prepoznal.*

Kaj opaziš? **Povratni osebni zaimki** imajo obliko »**sebe/se**« ipd. S povratnim osebnim zaimkom izražamo, da je **oseba oz. stvar**, ki jo nadomeščamo z zaimkom, **ista kot osebek** (*mama je videla **mamo** oz. sebe, **Mojca** se je pogovarjala z **Mojco** oz. s **seboj** in **ona** ni prepoznala **nje** oz. sebe*). Poglejmo si še par primerov.

*Andreja je naslikala samo **sebe**.*

*Zaupaj samemu **sebi**!*

*Med meditacijo dobro spoznamo samega **sebe**.*

S povratnim osebnim zaimkom pogosto uporabimo tudi besedico »**sam**«; s tem še dodatno poudarimo, da gre res za **isto osebo**.

Zapomni si: kadar sta **osebek in **predmet ista stvar**, uporabimo **povratni osebni zaimek**.**

Posebnost osebnega povratnega zaimka je tudi v tem, da **nima imenovalniške oblike**. Prav tako ima **samo oblike za ednino**. V spodnji razpredelnici najdeš primere za vse sklone – tako daljše kot krajše oblike.

imenovalnik	/
rodilnik	sebe/se
dajalnik	sebi/se
tožilnik	sebe/se
mestnik	(pri) sebi
orodnik	(s) sabo/seboj

Oblike za ednino se uporabljajo tudi takrat, ko govorimo o **več osebah**. Poglejmo si nekaj primerov.

Najprej so zaploskali njej, potem pa še sebi.

S seboj nista želela vzeti nikogar.

V prvi povedi je osebek **prva oseba množine** (mi), skriva se v osebni glagolski obliki »zaploskali«. Kljub temu, da je **oseb več**, uporabimo povratni osebni zaimek v **ednini**, in sicer **sebi**. V drugem primeru je osebek tretja oseba dvojine (onadva). Čeprav sta dva, bomo uporabili edninsko obliko **s seboj**.

Tako kot »navadne« lahko tudi povratne osebne zaimke **združimo s predlogi** in dobimo **navezne oblike** zaimkov. Tudi tukaj sta **osebek** in **predmet ista stvar**. Poglejmo si dva primera.

To čokolado je kupila zase (= za sebe).

Zaupaj vase (= v sebe) in v svoje sposobnosti.

Zapomni si: povratni osebni zaimki imajo daljše oz. naglasne, krajše oz. naslonske ter navezne oblike.

PAZI!

Kot smo omenili, se v drugem, tretjem in četrtem sklonu pogosto uporabljajo **naslonske, krajše oblike zaimkov**. Pri povratnih osebnih zaimkov sta takšni obliki **se** in **si**.

Besedici »**se**« in »**si**« pa zelo pogosto najdemo tudi v drugih primerih, in sicer pri **povratnih glagolih**. V teh primerih besedici **nista povratna osebna zaimka**, ampak tako imenovana **prosta morfema**. Delujeta kot del glagola, ki se v **nespremenjeni obliki** uporabljata za **vse osebe in števila**. Poglejmo si par primerov.

*Odločili smo **se**, da gremo na morje.*

*Na poti sta **se** ustavila še na bencinski črpalki.*

*Po dolgem dnevu **si** je končno odpočila.*

V zgornjih primerih torej besedici »**se**« in »**si**« nista uporabljeni kot povratni osebni zaimki. **Ne moremo** jih **zamenjati** za **daljše oblike**, npr. »odločili smo sebe*«, »na poti sta sebe* ustavila« ali »po dolgem času je sebi* odpočila«. V teh primerih torej govorimo o povratnih glagolih in prostih morfemih.

VAJE

Vstavi pravilno obliko povratnega osebnega zaimka.

Za neuspeh je Martin krivil le _____.

Janja je bila zelo stroga sama do _____.

Otrok je medvedka stisnil k _____ in zaspal.

Ali _____ rad gledaš v ogledalu?

Si piškote kupila samo _____ ali lahko dobim enega?

Porabili so že zadnje moči, ki so jih imeli v _____.

Kupila _____ je nove čevlje.

Avtorica: Dafne Marko

Predlog in zaimek zamenjaj za navezne oblike zaimkov.

Jure je tako zagledan sam v sebe.

Bodi ponosen na sebe, odlično ti je šlo!

Kdaj si nazadnje kupila kaj za sebe?

Naročila je kavo in skodelico takoj dobila pred sebe.